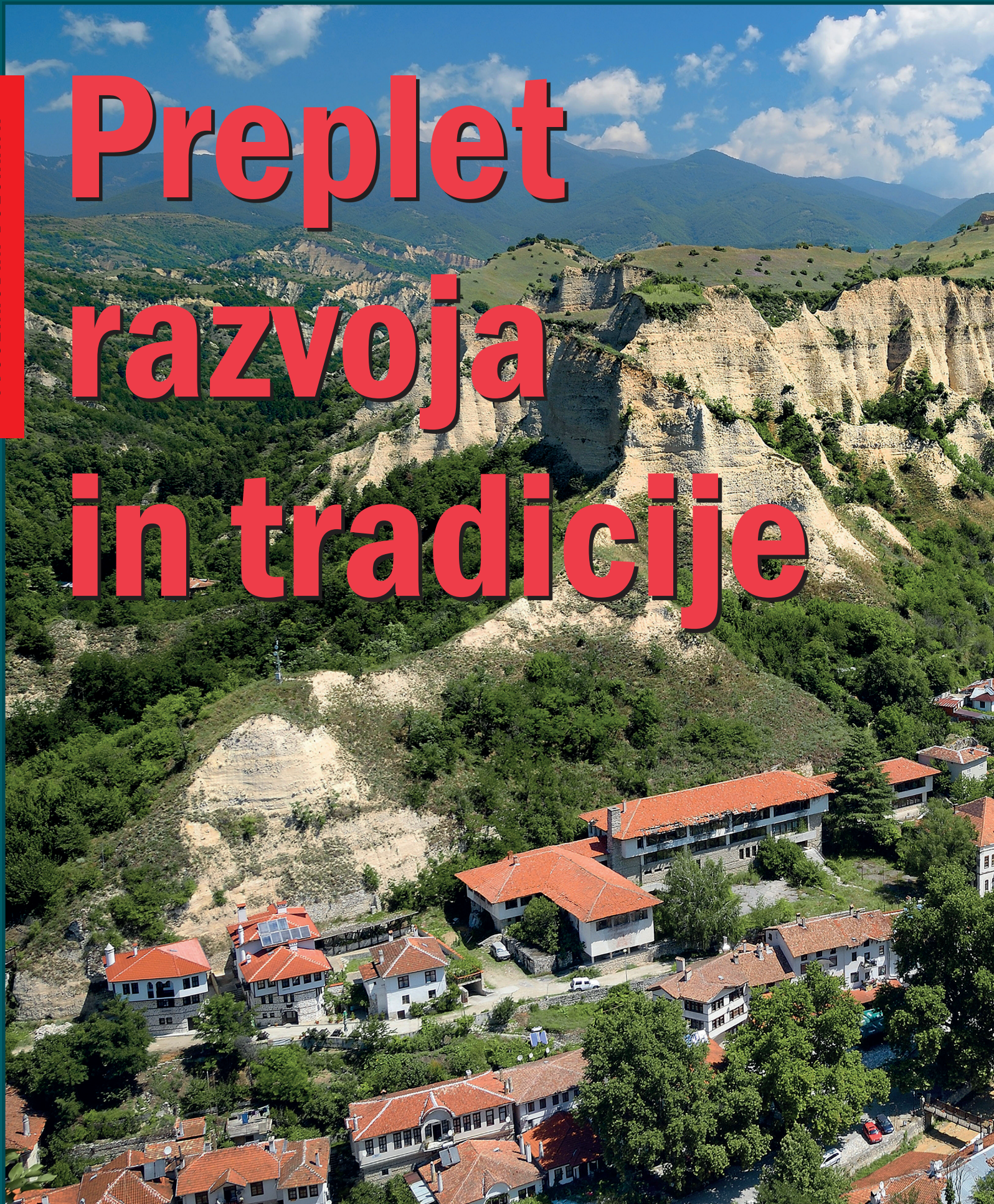
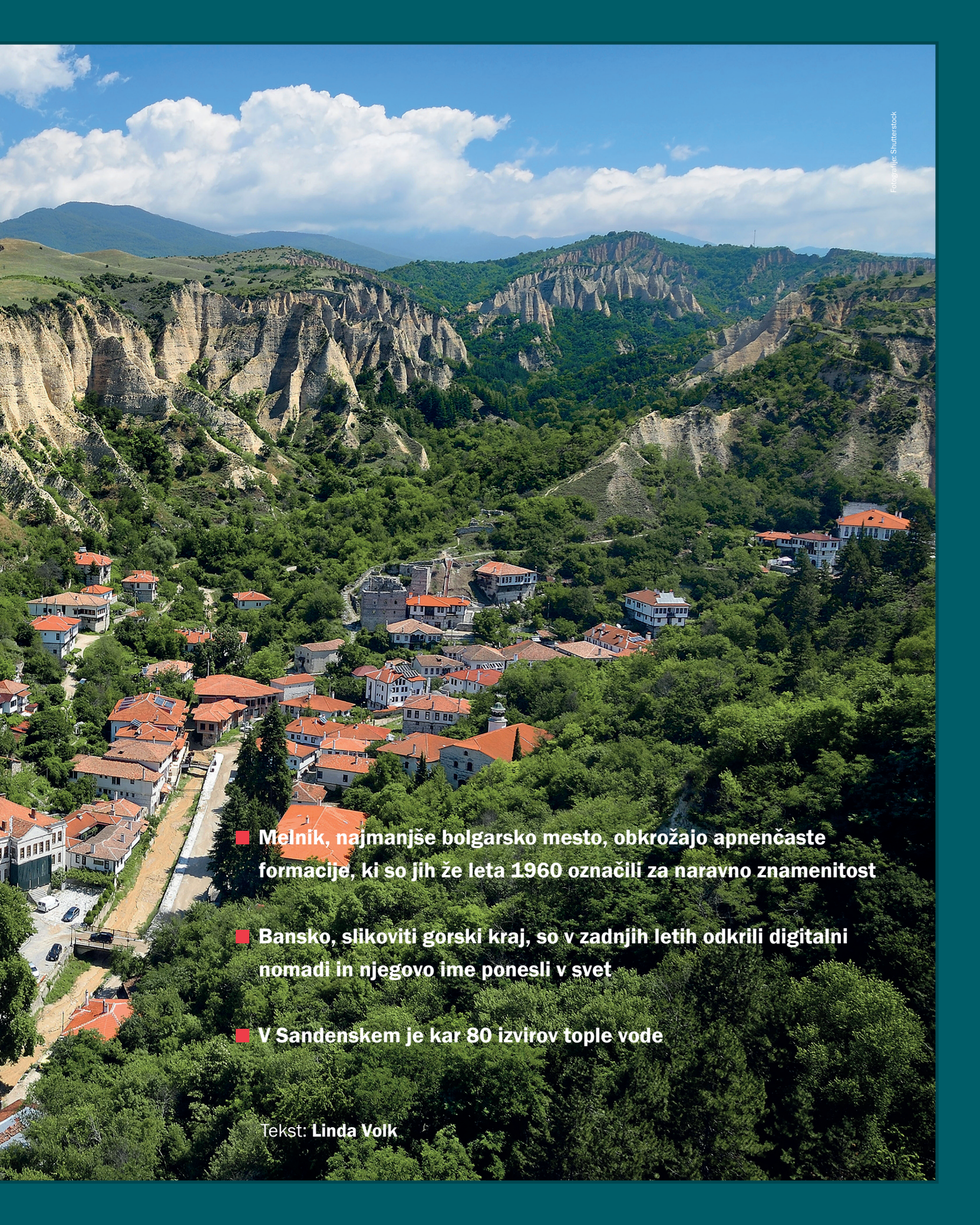

Preplet razvoja in tradicije

-
- **Melnik, najmanjše bolgarsko mesto, obkrožajo apnenčaste formacije, ki so jih že leta 1960 označili za naravno znamenitost**
 - **Bansko, slikoviti gorski kraj, so v zadnjih letih odkrili digitalni nomadi in njegovo ime ponesli v svet**
 - **V Sandenskem je kar 80 izvirov tople vode**

Tekst: **Linda Volk**

Nekaj hiš in rumenkasti peščeni griči, ki se v ozadju strmo dvigajo nad njimi. Ta preprosti motiv, obdan z rustikalnim lesenim okvirjem, potuje z nami že leta. Vsakič, ko smo se preselili v novo državo, sem akvarel previdno zavijala, da se le ne bi poškodoval in s tem razblinil spomina na tiste čase, ko smo jugozahodno Bolgarijo iz Grčije obiskovali ob koncih tedna in radovedno raziskovali njene skrite koticke.

Tokrat smo se spet vrnili. Še vedno se mi zdi, da slika, ki smo jo že tako davno izbrskali v eni izmed trgovinic v Melniku, najmanjšem bolgarskem mestu, do potankosti prikazuje tamkajšnjo nenavadno pokrajino, njene barve in vzdušje, ki je v Bolgariji vedno posebno. Tu se mešajo razvoj in tradicija, novo in staro, vznemirljive spremembe in globoko zakoreninjene navade.

Podeželske ceste vodijo do čudovite narave in osupljivih razgledov, a pogosto tudi do revščine, ki je po vaseh še vedno razširjena, čeprav je prav ta bolgarska regija ena izmed najbolj razvitih in bogatih v državi. Balkanski duh veje z vseh strani in duša ljudi, ki so na prvi pogled morda nekoliko nedostopni in resni, kmalu razkrije brezmejno gostoljubje in prijaznost.

Najmanjše bolgarsko mesto

Pod razkošnimi krošnjami več kot petsto let starih platan se je življenje odvijalo počasi. Sredi vročega poletnega ponedeljka ljudi na melniškem osrednjem trgu ni bilo veliko. Še mačke, ki so nas od daleč opazovale, so se hitro zatele v globoko senco. Mizo, ki je bila pogrnjena z živordecim prtom s tradicionalnim vzorcem, so začele polniti jedi, ki smo jih naročili. Domač kruh, šopska solata in ogromna porcija šašlika. Čavkova hiša je le ena v nizu restavracij v Melniku, ki je daleč naokoli znan po odlični hrani. Ob koncih tedna jih napolnijo gurmani, ki prihajajo iz vse Bolgarije in dlje, predvsem iz sosednje Grčije. Sicer miren kraj se takrat spremeni v živahno turistično središče.

Sprehajali smo se ob prazni strugi, ki seka kraj na pol, in opazovali značilno arhitekturo hiš, ki zaradi pomanjkanja prostora stojijo tesno skupaj. Spodnji prostori, v katerih so urejeni hlevi in kleti, so grajeni iz kamnja, v zgornjem delu hiš bivajo ljudje. Kordopulova

hiša je v tem muzeju bolgarske kulture in tradicije na prostem pravi dragulj. Zgrajena v 18. stoletju je namreč v državi največja stavba iz obdobja bolgarskega preporoda, ko so se mojstri pri gradnji zgledovali po arhitekturi drugega bolgarskega imperija.

V sončni regiji odlično uspeva vinska trta

V hiši je živela bogata in vplivna družina Kordopulov, ki je uspešno pridelovala vino in z njim trgovala. V višjih nadstropjih, kjer se mešata evropski in orientalski slog, so sprejemali goste ter sklepali posle s poslovnimi partnerji iz vse Evrope. Dnevna soba z orientalskimi preprogami, lesenim izrezljanim stropom in številnimi okni je naredila največji vtis.

Klet je bila mračna z izrazitim vonjem po vinu, ki je zorelo v sodih, shranjenih v podzemnih rovih, kjer je temperatura čez leto vedno enaka. Vinarstvo je še vedno ena izmed dejavnosti, po kateri je okolica Melnika najbolj znana. V dolini reke Strume pridelujejo vino že več kot 5000 let in skozi zgodovino so tu nastale nekatere sorte grozdja, ki uspevajo samo lokalno in dajejo vinu značilno barvo in okus. Regija je topla ter sončna in mikroklima je idealna za rast vinske trte, ki prekriva okoliške griče, do koder seže oko. Med vinogradi so zdaj posejane najsodobnejše vinarne, ki pridelujejo belo in rdeče vino, marsikatero je že dobilo prestižne nagrade.

Apnenčaste griče vreme stalno spreminja

Narava pri Melniku je privlačna tudi zaradi apnenčastih formacij, ki so jih že leta 1960 označili za naravno znamenitost. Erozija jih je skozi leta oblikovala v najbolj nenavadne oblike in z nekoliko domišljije spominjajo na gobe, obeliske, meče in piramide, po katerih nosijo tudi ime. Vreme jih še vedno oblikuje in stalno spreminja, zato se zdi, da je območje živo in vedno v novi preobleki.

Počasi smo se vozili mimo visokih piramid ter opazovali osamljene domačije in vasi z zapuščenimi razpadajočimi hišami, dokler nismo na griču zagledali samostana Rožen. Na stezi, ki je vodila čez travnik s posušeno travo, ki jo je ožgalo močno sonce, smo uživali v miru, ki so ga sem pa tja zmotili redki obiskovalci. Prodajalec spominkov tisti dan ni imel veliko dela.

Vinarstvo je še vedno ena izmed dejavnosti, po kateri je okolica Melnika najbolj znana. V dolini reke Strume pridelujejo vino že več kot 5000 let.

Čeprav morda na prvi pogled hiše v Banskem spominjajo na hiše drugje v regiji, je zanje značilno, da je v njih vsaj en skrit kotiček, kamor so se lahko njihovi bogati lastniki zatekli pred nepovabljenimi gosti.

Erozija jih je skozi leta oblikovala v najbolj nenavadne oblike in z nekoliko domišljije spominjajo na gobe, obeliske, meče in piramide, po katerih nosijo tudi ime.

Srednjeveški samostan je največje duhovno središče pravoslavnega krščanstva v pogorju Pirin in eno najstarejših v Bolgariji. Majhno dvorišče, tlakovano s kamenjem, je obdano z bivalnimi prostori v obliki nepravilnega šesterokotnika, do katerih vodijo ozke lesene stopnice. Z leti se njegova podoba ni spreminjala, prav tako so se ohranile poslikave, ki zdaj v samostan privabljajo tako romarje kot turiste.

Edinstvena naravna oaza

Številni vrhovi v mogočnem pogorju Pirin segajo več kot 2000 metrov visoko in velik del leta jih prekriva sneg. Več kot 70 ledeniških jezer, slapovi, jame, travniki z edinstveno floro in gosti gozdovi z redkimi vrstami iglavcev, po katerih se med drugim sprehajajo rjavi medvedi, sivi volkovi, divje mačke, srne in jeleni, med katerimi so tudi endemične vrste, tvorijo edinstveno naravno oazo. Tamkajšnji naravni park je zaradi lepote, izoliranosti in značilne balkanske gorske pokrajine v osemdesetih letih Unesco zaščitil kot svetovno dediščino.

V Bansko, ob vznožju pogorja, smo prihajali pozimi. Ob večerih je bil kraj zavit v meglico in takrat so ulice dobile poseben čar. Pod nogami je škripal sneg in odmeval v tišini zimske pokrajine. Bolj ko smo se približevali središču kraja, bolj je bilo slišati smeh smučarjev, ki so polnili restavracije po dolgem dnevu, preživetem na gori Todorki. Tam je urejenih kar 75 kilometrov smučišč in z žičnicami je mogoče priti 2600 metrov visoko.

Bansko je zdaj eno glavnih smučarskih ter zimskih središč na Balkanu in zlahka se primerja s podobnimi centri drugod po Evropi. Tu so cene smučarskih počitnic še vedno zelo ugodne, kar sem privablja številne obiskovalce, željne smučanja. Ti se lahko preizkusijo tudi na progi Tomba, ki je ime dobila po italijanskem smučarskem šampionu in je v Banskem najzahtevnejša.

Tudi Bansko se ponaša z izjemno arhitekturo, ki kaže na njegov pomen v obdobju renesanse, ko se je iz majhnega kraja prelevil v pomembno trgovsko središče. Tamkajšnji trgovci so prepotovali

EDINSTVEN GORSKI SVET

Bolgarija se ponaša z edinstvenim gorskim svetom in čudovito naravo. Kar 30 odstotkov njenega ozemlja namreč prekrivajo gore s številnimi naravnimi parki in rezervati. Eno izmed velikih pogorij, ki se dvigajo na njenem ozemlju, je tudi Balkansko pogorje, po katerem je dobil ime celoten Balkanski polotok. Razteza se na približno 550 kilometrih od meje s Srbijo do Črnega morja ter je naravna meja med severnim in južnim delom države.

Prav v Bolgariji je tudi najvišji vrh na Balkanskem polotoku. Musala s svojimi 2925 metri nadmorske višine kraljuje v Rilskem pogorju. Velja za najhladnejšo točko v regiji, saj jo sneg prekriva približno devet mesecev v letu in tudi poleti se tu temperature ne dvignejo prav visoko.

svet in od tam v kraj prinašali novosti. Banskó je bogatelo in nastajati so začele hiše in stavbe, po katerih je znano še zdaj, saj je tu registriranih kar 130 arhitekturnih in zgodovinskih kulturnih spomenikov.

Zgrajene iz kamnja in z visokimi kamnitimi ograjami odražajo čas, v katerem so nastale. Čeprav morda na prvi pogled spominjajo na hiše drugje v regiji, je zanje značilno, da je v njih vsaj en skrit kotiček, kamor so se lahko njihovi bogati lastniki zatekli pred nepovabljenimi gosti. Utrjene hiše imajo po navadi tudi več izhodov in izkopen rove, po katerih je bilo mogoče zbežati na varno. Domačini o preteklosti radi pripovedujejo številne zgodbe ter tudi tako ohranjajo lokalne navade in folkloro.

Slikoviti gorski kraj izbrali digitalni nomadi

Prav v Banskem, ki je prežet s tradicijo, pa je našla svoj dom skupnost, ki je sad sodobnega časa. Ta slikoviti gorski kraj so namreč v zadnjih letih odkrili digitalni nomadi in njegovo ime ponesli v svet. Zdaj tu stalno ali začasno živi več kot sto digitalnih nomadov in drugih podjetnikov, ki delajo na daljavo. Vsako leto v kraju pripravijo tudi nomadski festival, ki ga obiščejo številni digitalni nomadi od blizu in daleč.

V Banskem lahko uživajo v vseh prednostih, ki jih kraj ponuja. Tu je življenje poceni, življenjski ritem pa bolj umirjen kot v velikih mestih.

Čudovita narava je tako rekoč pred pragom. Poleg zimskih športov je v toplejših mesecih kraj odlično izhodišče za pohodništvo, in ker je ob vznožju pogorja Pirin veliko izvirov zdravilne vode, so se tu razvila tudi številna zdravilišča in terme.

V Sandanskem v dolini snega skoraj ne poznajo, saj ima izredno milo podnebje, ki dobro dene zdravju. Tu je kar 80 izvirov tople vode in zaradi njene zdravilne moči je regija poseljena že od antičnih časov. Hoteli so vedno polni in zdraviliška ponudba obsežna.

Včasih pa je dovolj že sprehod po velikem krajevnem parku. Ko smo se po mostičku čez Sandansko Bistrico počasi približevali umetnemu jezeru z labodi in racami, so se mimo nas sprehajali pari, ki so sproščeno kramljali, in se podili razposajeni otroci s sladoledom v rokah. Park je namreč med obiskovalci zelo priljubljen, saj tu uspeva več kot 200 vrst sredozemskega rastja, ki zagotavlja, da pljuča polni čist zrak, prepojen z eteričnimi olji.

Najbolj znan pravoslavni samostan v državi

Nekateri kraji se za vedno vtisnejo v spomin in želja, da bi se tja vrnil, nikoli ne potihne. Za obisk smo tokrat morali skreniti z naše poti. Zapeljali smo se v osrčje Rilskih gora, kjer v zavetju visokih dreves stoji samostan Rila. Pod večer, ko je sonce počasi zahajalo za vrhovi gora in se je okoliški gozd umiril, me je s svojo lepoto in mističnostjo znova navdušil.

Srednjeveški samostan Rožen
je največje duhovno središče
pravoslavnega krščanstva
v pogorju Pirin in eno
najstarejših v Bolgariji.

Bansko ob vznožju pogorja Pirin je eno glavnih smučarskih ter zimskih središč na Balkanu in zlahka se primerja s podobnimi centri drugod po Evropi.

Od zunaj je videti kot utrdba, a že pogled skozi obokan vhod je dovolj, da samostan razkrije svojo več kot tisoč let staro zgodovino. Skozi stoletja je imel pomembno spiritualno in družbeno vlogo ter ključen vpliv na razvoj krščanske kulture in umetnosti na tem območju. S svojo arhitekturo in poslikavami še zdaj velja za pravo mojstrovino. Unesco ga je zato uvrstil na seznam svetovne dediščine in vsako leto ga obišče veliko obiskovalcev.

Zvečer se jih je na samostanskem dvorišču sprehajala le še peščica. Samostanska trgovinica je bila še vedno odprta in v medli svetlobi smo si na policah ogledovali ikone. Na mnogih je bil ponazorjen sveti Ivan Rilski, zavetnik Bolgarov in eden izmed najpomembnejših svetnikov v bolgarski pravoslavni cerkvi, ki je s samostanom tesno povezan. Sveti Ivan Rilski je bil namreč eremit, ki se je odločil za življenje v jami nedaleč stran, samostan pa so zgradili njegovi podporniki in učenci.

Skozi zgodovino so samostan podpirali in financirali mnogi vladarji. Čeprav ga je na začetku 19. stoletja uničil požar, so ga znova obnovili in zdaj je največji in najbolj znan pravoslavni samostan v Bolgariji. Je tudi hram bolgarskega jezika ter kulture in v njem je urejena knjižnica, ki je ena najbogatejših na Balkanu.

Prijetno in udobno mesto, ki se vztrajno širi

V Blagoevgradu nikoli nismo ostali zelo dolgo. Bil je predvsem odlično izhodišče za ogled znamenitosti in slikovite narave v okolici, saj leži nedaleč stran. V tem majhnem mestu s prostranimi trgi iz komunističnega obdobja so ulice z bari in restavracijami vedno polne. Tudi zaradi domačih in tujih študentov, ki obiskujejo tukajšnji univerzi. V njem namreč že dolgo delujeta kar dve. Podeželje je blizu in na pisani tedenski tržnici, na katero svoje izdelke prinašajo

kmetje iz okoliških vasi, je živahno. Življenje v mestu je prijetno in udobno, zato se sem priseljuje vedno več ljudi. Blagoevgrad se vztrajno širi in na njegovem obrobju iz leta v leto rastejo novogradnje, ki se zajedajo v ruralno pokrajino. A kljub številnim novim naložbam mesto ohranja spomin na svojo preteklost. V predelu Varoša se je po ozkih tlakovanih uličicah mogoče sprehajati med belimi renesančnimi hišami z vrtovi, kjer se še vedno čuti duh časa, ko je bilo to območje del Otomanskega cesarstva.

Središče tretje največje province v Bolgariji, ki je znano po lesni in tekstilni industriji, ima že od nekdaj strateško lego, tu so se vedno križale poti. Stoji namreč blizu meje s Severno Makedonijo, Srbijo in Grčijo. Čezmejno sodelovanje v regiji se krepi, prav tako pa tudi povezave med ljudmi.

Bolgari se v Grčijo redno odpravljajo na počitnice, saj je do peščenih plaž v okolici Soluna le nekaj ur vožnje, veliko manj kot do bolgarskega Črnega morja. V to severno grško mesto, ki se ponša z enim največjih nakupovalnih središč na Balkanu in vrsto privlačnih butikov, ki že leta krojijo modne smernice, pa pogosto hodijo tudi po nakupih. Podobno obiskovalci iz severne Grčije na jugozahod Bolgarije prihajajo zaradi ugodnih cen. Tu se sproščajo v toplicah in uživajo v odlični hrani.

Tedenskim tokovom čez državno mejo smo se pogosto pridružili tudi mi. Ni nas motilo, da smo kdaj dlje čakali na mejnih prehodih, saj so nas na drugi strani pričakali lepota gora in narave, tradicionalni kraji ter domačini, ki so nas vedno sprejeli z odprtimi rokami. Zdaj vožnja skozi jugozahodno Bolgarijo zbuja stare občutke, tisto prijetno mešanico domačnosti, navdušenja in občudovanja, ki je polna posebnosti, takih, ki jih je mogoče doživeti samo v teh krajih. ■